

Тематична рубрика: Теорія та історія публічного управління

<http://www.pag-journal.iei.od.ua/authors-publication> чекаю

УДК

**ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

**APPLICATION OF CASE-TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF
MASTER'S PREPARATION OF PUBLIC OFFICERS**

Васиньова Н. С.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри публічної служби

та управління навчальними й соціальними закладами

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

***Анотація.** До комплексу найскладніших проблем у системі освіти України, які вочевидь вимагають вирішення, належить низький рівень розвитку та запровадження інтерактивних технологій навчання в освітній процес закладів вищої освіти. Це відповідно впливає на якість надання освітніх послуг і професійну підготовку фахівців, зокрема із публічного управління.*

У цьому контексті постає необхідність створення новітнього освітнього середовища, яке відповідає сучасним освітнім тенденціям, забезпечує здобуття якісної вищої освіти і стане початком формування інноваційно спрямованої освітньої парадигми. Необхідним супроводом реалізації такої парадигми є саме сучасні інтерактивні методи навчання. Упровадження кейс-технологій у сферу освіти, зокрема за освітньо-

кваліфікаційним рівнем «магістр», як форми інтерактивного навчання є передумовою підготовки й підвищення якості їхньої професійної виучки.

Необхідним супроводом реалізації такої парадигми є саме впровадження новітніх, інтерактивних методів навчання. Установлено, що застосування кейс-технологій в освітню сферу ЗВО як форми інтерактивного навчання є підґрунтям підготовки висококваліфікованих спеціалістів і підвищення якості їхньої професійної виучки.

У статті розглянуто особливості змісту кейсів у навчальній методиці «case-study», окреслено вітчизняні проблеми, що виникають при формуванні кейсів, визначено основоположну ідею використання методу в процесі підготовки фахівців із публічного управління в умовах магістратури.

Акцентовано увагу на тому, що кейс-технології впливають на активне засвоєння теоретичних знань; розвиток аналітичних, дослідницьких і комунікативних навичок; формування професійних навичок; розвиток особистісних якостей. Авторка відзначає, що використання методу в освітньому процесі закладів вищої освіти вирішить головне завдання викладача, а саме: поєднання теоретичного складника курсу з практичним та знання з очікуваними програмними результатами навчання (компетентностями).

Наведено та охарактеризовано використання конкретних «прийомів» кейс-технологій при підготовці публічних службовців в умовах магістратури за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» на прикладі кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Узагальнення наукової інформації щодо застосування методу кейсів у навчальних програмах публічного управління дозволяє кожному закладу вищої освіти оптимізувати процес упровадження кейс-методу в освітній процес, а розглянуті «прийоми» кейс-технологій можуть бути використані викладачами ЗВО на практиці.

Ключові слова: кейс-технології, кейс-стаді, публічне управління та адміністрування, заклади вищої освіти України.

***Abstract.** The complex problems in the educational system of Ukraine that obviously need to be addressed includes the low level of development and implementation of interactive teaching technologies in the educational process of higher educational institutions. This accordingly affects the quality of provision of educational services and training of specialists, in particular in public administration.*

In this context, the need arises to create a new educational environment that meets modern educational trends, provides high-quality higher education and will be the beginning of the formation of an innovative educational paradigm. The modern interactive teaching methods are a necessary support for the implementation of such a paradigm. The implementation of case-technologies in the field of education, in particular, at a Master degree educational and qualification program, as a form of interactive teaching, is a prerequisite for the preparation and improvement of the quality of their professional training.

The necessary support for the implementation of such a paradigm is precisely the introduction of new, interactive teaching methods. It has been established that the use of case-technologies in the educational sphere of higher education institutions as a form of interactive teaching is the basis for the training of highly qualified specialists and improving the quality of their professional training.

The article discusses the features of the content of cases in the case-study educational methodology, identifies domestic problems that arise in the formation of cases, and defines the fundamental idea of using the method in the process of training public administration specialists in a Master degree program.

Attention is focused on the fact that case-technologies influence the active assimilation of theoretical knowledge; development of analytical, research and communication skills; formation of professional skills; development of personal qualities. The author notes that the use of the method in the educational process of

higher educational institutions will solve the main task of the teacher, namely: a combination of the theoretical component of the course with the practical one and knowledge with the expected programmed training outcomes (competencies).

The use of specific «techniques» of case technologies in the preparation of public officers in a Master degree program of the specialty «Public Management and Administration» on the example of the Department of Public Service and Management of Educational and Social Institutions of the State Institution «Taras Shevchenko Lugansk National University» is given and characterized.

The generalization of scientific information on the application of the case-study method in public administration programs allows each institution of higher education to optimize the process of introducing the case-study method into the educational process, and considered «techniques» of case-technologies can be used in practice by teachers of higher education institutions.

Key words: *case-technologies, case study, public management and administration, higher educational institutions of Ukraine.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. До комплексу найскладніших проблем у системі освіти України, які вочевидь вимагають вирішення, належить низький рівень розвитку та запровадження інтерактивних технологій навчання в освітній процес закладів вищої освіти. Це відповідно впливає на якість надання освітніх послуг і професійну підготовку фахівців, зокрема із публічного управління.

У цьому контексті постає необхідність створення новітнього освітнього середовища, яке відповідає сучасним освітнім тенденціям, забезпечує здобуття якісної вищої освіти та стане початком формування інноваційно спрямованої освітньої парадигми. Необхідним супроводом реалізації такої парадигми є саме сучасні інтерактивні методи навчання. Отже, запровадження кейс-технологій у сферу освіти, зокрема за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр», як форми інтерактивного навчання є передумовою підготовки

висококваліфікованих спеціалістів і підвищення якості їхньої професійної виучки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування та впровадження інноваційних технологій в освітню систему знаходиться на стадії всебічного аналізу і є предметом досліджень багатьох учених і педагогів (Р. Акальмаз, Т. Бучинська, О. Павленко, Н. Осіна, О. Мармаза, М. Шмардак, С. Шумська).

Серед зарубіжних науковців теоретичні та практичні питання використання case-study репрезентовано в розвідках Е. Монтера, М. Лідере, Дж. Ерскіна, М. Норфі. У вітчизняній освітній практиці застосування методу аналізу ситуацій перебуває на початковому етапі. Проте фахівці українського Центру інновацій та розвитку, серед яких Ю. Сурмін, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, активно працюють над цією темою [3].

Власне зазначене вище дає можливість виокремити суперечність між необхідністю застосування кейс-технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти, що є необхідним компонентом підготовки кваліфікованих фахівців, та наявною практикою формального використання методів і відсутністю розроблених кейсів на основі власного управлінського досвіду країни.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування використання кейс-технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти в Україні; розгляд окремих технік (прийомів) кейс-технологій під час викладання конкретних дисциплін при підготовці публічних службовців в умовах магістратури.

Виклад основного матеріалу. Кейс-технології – це використання конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень [7].

Аналіз літератури з проблематики [4; 6; 7; 8; 9] показав, що відповідно до відображення матеріалу, виду отримання та обробки інформації, процесу прийняття рішення, проблеми й оцінки рішення до кейс-технологій належать:

метод ситуаційного аналізу, метод інциденту, метод розбору ділової кореспонденції, ігрове проєктування; метод ситуаційно-рольових ігор, метод дискусії. Тобто кейс-технології становлять певний комплекс методів аналізу.

Методику кейс-технологій органічно впроваджують в освітній процес практично всіх дисциплін, окрім точних, де істина однозначна (математика, бухгалтерський облік, інформатика). Цього не можна сказати про викладання таких дисциплін, як менеджмент, політологія, публічне управління, оскільки становить опис певної ситуації (проблеми), різноманіття варіантів їхнього розвитку, де істина існує у вигляді деякої множини думок, сукупності істин [9].

Якщо говорити про використання методу кейсів у навчальних програмах публічного управління, то основоположна ідея його використання в процесах підготовки службовців органів державної влади та місцевого самоврядування будується на усвідомленні того, що публічне управління – це, перш за все, практична діяльність, тому для її здійснення необхідний величезний арсенал знань, практичних навичок та вмінь. Але потрібен не просто набір абстрактних теоретичних знань, а знань, що узагальнюють практику на основі конкретних прикладів із роботи службовців [1, с. 47]. Власне основою кейс-технологій є інструмент інтенсивного та інтерактивного навчання, що дозволяє продемонструвати, як теорію можна застосовувати на практиці [5, с. 222].

Підготовка магістрів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» за своєю специфікою значно відрізняється від інших чинних освітніх програм: по-перше, як переважно практична діяльність; по-друге, викладачі зазвичай мають справу з дорослою аудиторією, уже з певною базою особистих знань та найчастіше практичного досвіду, що важливо враховувати та по можливості продуктивно використовувати в процесі навчання через ситуаційний аналіз. Типові труднощі, з якими стикався слухач, який працює, на практиці можливо використовувати при розробці кейсів. Це дозволить підготувати магістрантів до вирішення

різнопланових, конкретних ситуацій, з якими вони можуть реально зіткнутися в професійній діяльності.

Відповідно до мети дослідження, опрацювавши наукову літературу з цього питання та враховуючи практичний досвід викладання на кафедрі публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», наведемо й охарактеризуємо кілька прикладів використання технік («приймів») кейс-технологій в освітньому процесі більш детально.

Прийом інсценування, або «виконання ролей», коли студенти виконують ролі дійових осіб ситуації. При цьому на практичних заняттях створюється обстановка, наближена до дійсності. Приймаючи на себе роль конкретної особи, слухач вникає в мотиви її поведінки. Виконання ролей змушує задуматися над необхідністю враховувати позиції всіх зацікавлених сторін, учить аналізувати власну поведінку і спостерігати за діяльністю інших у певній ситуації.

Прийом «інциденту». Під цим прийомом розуміється найбільш проста конфліктна ситуація, що може виникнути в ході реальної діяльності й вимагає від керівника оперативного її розв'язання та вирішення.

Слухачам без попередньої підготовки дається коротка інформація про конкретний випадок (інцидент), що мав місце в робочому процесі. Щоб прийняти правильне рішення, студенти можуть поставити додаткові питання викладачеві, окреслити свій варіант пояснення ситуації і прийняти власне рішення. У подальшому колективному обговоренні виявляють помилки в запитах інформації, відтворюють дійсну ситуацію, визначають проблему й аналізують рішення слухачів (наприклад, з курсу «Етика у публічному управлінні» магістрантам пропонується змодельовати та проаналізувати ситуації: громадянин прийшов до керівника зі скаргою; керівник проводить бесіду з державним службовцем (жінкою), одяг якої не відповідає чинним вимогам (дрес-коду); громадянин заходить у кабінет без дозволу та починає кричати на державного службовцями тощо).

Зокрема, для створення практичної ситуації до аналізу кейс-стаді може додаватися й розбір ділової кореспонденції, що передбачає розв'язання кейсу за допомогою опрацювання, складання документів для реалізації відповідного заходу та прийняття управлінського рішення.

Зазначений вище метод можна активно використовувати в курсах «Кадрове діловодство в органах державного управління та місцевого самоврядування», «Управлінське документознавство в публічній сфері» тощо.

Проаналізувавши завдання, запропоновані Київським міським центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади щодо щорічного Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець» ділових документів [2], ми дійшли висновку, що для прикладу окремі з них можна адаптувати в освітній процес закладів вищої освіти з метою створення максимально наближеного професійного середовища для магістрантів (приклад ситуації для розгляду: з метою розвитку молодіжного волонтерського руху, утвердження та пропаганди здорового способу життя серед дітей та молоді проводиться Всеукраїнська благодійна акція «Почуйте всі!» Керівник органу державної влади, у якому Ви працюєте, прийняв рішення про утворення організаційного комітету з підготовки та проведення зазначеної благодійної акції. Підготуйте перелік необхідних документів для організації заходу та розробіть проект доручення керівника органу державної влади щодо проведення заходу).

У кінці заняття весь комплекс дій студента-«керівника» або кожної окремої підгрупи обговорюється. Головною метою виконання запропонованих ситуаційних завдань є оцінка і теоретичних знань, і практичних навичок здобувачів у сфері документального забезпечення управління комплексними завданнями, які входять до компетенції органу влади. Важливо усвідомлювати, що відмінність кейсів зі сфери публічного управління від інших зумовлена специфікою самого публічного управління.

Під час проведення занять важливо використовувати не лише друковані (текстові) кейси, а й урізноманітнювати їх графіками, таблицями, діаграмами, ілюстраціями, що робить його більш наочним. Останнім часом важливим елементом кейсу є відео або мультимедійний його складник. Проте відсутність певного технічного оснащення закладу освіти призведе до труднощів застосування відеокейсів. Отже, щоб кейс був особливим видом навчального матеріалу, потрібно звернути увагу на спосіб подання цього матеріалу.

Так, відеокейси доцільно використовувати з дисциплін «Публічна політика», «Іноземна мова», «Публічна комунікація і ділова мова в публічному управлінні». Можна запропонувати студентам переглянути та проаналізувати публічний виступ державного службовця, громадське слухання, уривок дебатів, прослухати телефону розмову тощо. Після перегляду відео(аудіо)кейсів запропонувати для обговорення проблемні питання: *Які проблеми спілкування між державними службовцями (політиками) Ви помітили? Ваша думка з приводу виникнення такої ситуації? Чи можлива така поведінка, ситуація в публічній сфері? Чи траплялася така ситуація з Вами? Як, на Вашу думку, можна вирішити цю проблему? Які наслідки може причинити запропонована ситуація? Запропонуйте шляхи подолання невміння організувати процес спілкування тощо?*

З-поміж зазначених вище порад зауважимо, що для широкого застосування кейс-технологій у ЗВО доцільним є формування бази кейсів із різних дисциплін. Але викладачам під час їх розроблення необхідно забезпечити тісний взаємозв'язок пропонованого матеріалу кейсу із чинним законодавством та практичною діяльністю, з урахуванням постійних змін.

Висновки. Отже, активне впровадження кейс-технологій в освітню систему ЗВО є передумовою підготовки висококваліфікованих (практико зорієнтованих) спеціалістів, а звідси запорукою покращення якості вищої освіти в Україні. Проте особливості використання кейс-технологій при

підготовці публічних службовців усе ж таки вимагають розроблення методологічного супроводу для впровадження методу аналізу ситуацій у підготовці магістрів, із максимально щільним застосуванням практики в цій сфері, ураховуючи українські реалії.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду використання кейс-технологій та розкриття впливу інтерактивних методів навчання на розвиток у студентів навичок «soft skills».

Узагальнення наукової інформації щодо застосування методу кейсів у навчальних програмах публічного управління дозволяє кожному закладу вищої освіти оптимізувати процес упровадження кейс-методу в освітній процес, а розглянуті «прийоми» кейс-технологій можуть бути використані викладачами ЗВО на практиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ворона П. Методика «CASE STUDY» у навчальному процесі Вишів при підготовці фахівців із публічного управління. *Витоки педагогічної майстерності*. Харків, 2016. Вип. 17. С. 46–53.

2. Головний державний вищий навчальний заклад України з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. URL: <http://academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=dop&tipn=Page&page=195> (дата звернення: 03.05.2020).

3. Застосування методу аналізу ситуацій МАКС (case-study). URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/27523/2/Extract%20pages%20from%20%D0%94%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%20%28%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0%29.pdf> (дата звернення: 03.05.2020).

4. Карпенко К. Система забезпечення якості вищої освіти у Болонському процесі та механізми її імплементації в Україні // *Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України Відділ*

URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1612> (дата звернення: 03.05.2020).

5. Мармаза О. І. Використання кейс-технології під час магістерської підготовки фахівця // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. № 8 (42). С. 218–227.

6. Осіна Н. А. Методичні рекомендації на тему «Кейс-метод як спосіб формування життєвих компетентностей учнів. Запоріжжя, 2018. 31 с.
URL: https://naurok.com.ua/keys-metod-yak-sposib-formuvannya-zhittevih-kompetentnostey-uchniv-13118.html#_Toc36572 (дата звернення: 03.05.2020).

7. Пашенко Т. М. Застосування кейс-технологій у підготовці кваліфікованих робітників.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/8792/1/%D0%9F%D0%B0%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE2.pdf> (дата звернення: 03.05.2020).

8. Самохвалова М. С. Методика «кейс-стади» (case-study) в общеобразовательных программах по государственному управлению // *Теория и практика управления: новые подходы*. Москва, 2003 г. 172 с.

9. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні // *Механізми державного управління. Вісник НАДУ*. Київ, 2015. – С. 19–28.
URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2015/06/04.pdf> (дата звернення: 03.05.2020).